

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Az Erdélyi Kárpát Egyesület
– Kolozsvár 1891
Értesítője
Új sorozat, 2010/10.

Szerkesztők:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Kovács Zsuzsa

Hírek

MEGEMLÉKEZÉS A SZAMOSFALVI EMLÉKMŰNÉL

■ Az EKE népes csapata is koszorúzott október 6-án a szamosfalvi emlékműnél az aradi vértanúkra és az 1848-1849-es hősökre való megemlékezésen, az EMNT, RMDSZ, Szamosfalváért Egyesület, cserkészek és mások mellett. Korcsog Mátyás tagtársunk verset olvasott fel. Az 1896-ban állított emlékoszlop közelében, Szamosfalva határában végezték ki Urbán tábornok rendeletére 1849 október 18-án Tamás András és Sándor László honvédtiszteket. A két Kolozsvárhoz kapcsolódó vértanu sírjának helye napjainkra feledésbe merült. A megemlékezés 17 órakor a Házsongárdi temetőben folytatódott. **(Feischmidt János)**

ŐSZEL A BIHARBAN

■ A Dregán- és Jád-völgyi tavakhoz szervezett színpompás őszi kirándulást Palczer János október 17-én, mint azt már megszoktuk. A Vlegyásza hegység kies völgyeiben kialakított gyűjtőtavak környéke mindig szép, de talán ősszel a legszebb, amikor már színesedik az erdő, a zöld lombok sárgába, vörösbe hajló árnyalatai a felbukkanó fenyők mély zöldjével és a tó vizében visszatükröződő ég azúrkékjével csodálatos színharmoníát képeznek. **(Kovácsné Diószegi Zsuzsa)**

HÉTVEGI FOTÓSTÚRA

■ Harmadszor szerveztünk EKE honismereti fotóstúrát, ezúttal az alsórákosi fotóstúra-hétvégét a székelyudvarhelyi osztály rendezte október 22-24. között. A tizenöt résztvevő négy – kolozsvári, marosvásárhelyi, nagyvárad, székelyudvarhelyi – EKE-osztályt képviselt. A meleg napsütéses időben a szerény fotós csoport reggeltől estig nemcsak a falu házait, vártemplomát, temetőjét, elhagyott kőbányáinak érdekes bazaltoszlopait, alakzatait, tavait, a működő kőbánya telepének érdekességeit járta be, hanem az Olt-szorost is, teljes hosszában. A napi túrákat este a meleg szálláshelyen, a napi fotózások levetítése és szakmai megbeszélés zárta. A hétvégi fotóstúra fotóiból válogatott képek láthatók az EKE honlapján (www.eke.ma), a képtár címszónál keressék a III. Honismereti fotóstúra Alsórákos bejegyzést. **(Vas Géza)**

Szórványvidéken jártunk – Balázsfalvától Magyarlapádig

KOVÁCSNÉ DIÓSZEGI
ZSUZSA

Élni akaró, magyarságukat őrizni kívánó közösségeket kerestünk fel, mindennapi életükkel, gondjaikkal ismerkedtünk október 2-ai Fehér megyei barangolásunkon. Elsőként a Kis- és Nagy-Küküllő egyesülésénél fekvő Balázsfalvára, a húsz-ezer fős kisvárosba látogattunk, ahol 1700 magyar él. A csaknem nyolcszáz éves település legjelentősebb műemléke a 16. században épült várkastély, melynek utolsó magyar tulajdonosa Apafi Mihály fejedelem volt. Itt írta alá 1687 októberében Teleki Mihály, Erdély kancellárja és Lotharingiai Károly a balázsfalvi szerződést, amelynek értelmében Erdély Habsburg fennhatóság alá került. A kastély 1738-tól a görög katolikus püspökség, illetve a később megalakuló érsekség székhelye lett. Azután építették az impozáns, barokk stílusú görög katolikus székesegyházat. A ma is álló református templomot alig több mint száz éve építette a település magyar közössége. A helybéli református lelkész mutatta be a templomot, szívesen kalauzolt a városban is, hiszen, mint mondta, ritka vendég erre felé a turista, de nemcsak a turisták nem jutnak el ide, hanem a magyar sajtótermékek, amatőr színjátszó csoportok sem, pedig a helyiek igénylik a magyar kultúrát.

Utunkat a Kis-Küküllő mentén folytatva érkezünk el Bethlenszentmiklósról. Az Árpád-kori település eredeti neve Szent-Miklós volt, a Bethlenek megjelenése után vette fel a Bethlen előnevet. Az 1400-as lélekszámú falu lakosságá-

Balázsfalván, az Apafi-kastély előtt

nak fele magyar, unitáriusok és reformátusok. A 14. században épült templom ma az unitáriusoké, a reformátusoknak gróf Bethlen Gergely építtetett templomot 1750-ben. Az igazi érték azonban az 1668–1683 között épült kastély, amelyet az olasz hatású erdélyi késő reneszánsz egyik legszebb építészeti alkotásának tartanak. Építtetője Bethlen Miklós (1642–1716) emlékiró, a 17. század második felének egyik legtanultabb főura, Udvarhelyszék kapitánya, 1690 után Erdély kancellárja. Sajnos ma már nagyon leromlott állapotban van az egykor gyönyörű kastély, me-

lyet nemrégiben vásárolt meg a küküllővári Bethlen kastély új tulajdonosa – megtörténhet, hogy rövidesen ezt sem látogathatjuk.

Továbbra is a Kis-Küküllő mentén haladva érkezünk meg Küküllővárra, a 11. században már létező településre. Földvárát a tatárok pusztították el 1241-ben. Templomtornya is a 11. századból származik, ehhez építették hozzá később a templomot. A település egykor Küküllő vármegye székhelye, első egyháza a küküllői eszterességi központja volt. A dombtetőre épült vár Bethlen István építtette át reneszánsz várkastéllyá a 17. század elején, ma a jidvei pezsgőgyár tulajdonosáé, nem látogatható, mi is csak a kerítésen kívülről csodálhattuk meg.

Kirándulásunk legtávolabbi pontjáról visszatértünk a Kis-Küküllő, majd a Küküllő mentén, azután a Maros túloldalán látogattuk meg Boroskrakkót és Magyarigent. Mindkettő II. András 1206-ban kiadott, a Rajnán túlról betelepített szászok kiváltságait biztosító okleveleiben szerepel először. Mára már szász lakosság egyáltalán nincs, magyar is csak kevés, templomai viszont műemlékek, a magyarigeni református lelkész mutatta be mindkettőt. A

boroskrakkói Erdély egyik legrégibb temploma, a 12–13. században épült, román és gótikus stílusjegyeket fedezhettünk fel rajta. A 15. században a török támadások ellen gyilokjárás kőfallal, bástyákkal vették körül, ez részben még ma is megvan. Alapos javításra szorulna, amire a szűkös anyagiak miatt aligha kerül sor.

Magyarigenben a várfallal körülvett középkori templomot 1781-ben lebontották, és olasz mesterekkel újat építettek helyébe, ez a protestáns barokk építőművészet egyik legszebb emléke. Neves lelkésze volt Bod Péter (1712–1769), az erdélyi művelődés egyik legkiválóbb képviselője, neves irodalom- és egyháztörténész, Árva Bethlen Kata udvari lelkésze. Barokk síremléke, kopjafája és családjának sírköve a templomkertben látható.

Kirándulásunkat Magyarlapádon sajt- és borkóstolóval fejeztük be, a Pirospántlikás zenekar teremtette jó hangulatban. Erdélynek ezen a részén eddig ritkábban jártunk, jelen kirándulásunk során viszont kedvet kaptunk a vidék felfedezésére, ezért tavasszal újból el látogatunk ide, sőt ez lesz majd a jövő nyári vándortábor egyik honismereti túrájának is az útvonala.

Dregán völgyi tó

Máramaros vadregényes útjain

GYÖRGY SÁNDOR

A Vasér völgyi keskenyvágányú

DÉNES GYULA ZSOMBOR

A tavaly elkezdődött máramarosi túrák sorozatban számos régi fatemplom, Máramarossziget és a szaploncai vidám temető naiv festészettel díszített fejfái után, idén májusban utunk a Románia legvadregényesebb folyóvölgyén vezetett: úticélunk a Vasér (Vaser, Wasser).

Szabó István (Tubi) túravezető jól előkészített útirányát követve május 28-án indultunk Kolozsvárról Désen keresztül Felső Visóig, majd másnap a Vasér völgyébe. Innen folytattuk utunkat Borsafüredre, ahol a már szokványossá vált szálláshelyünkön, a Bak Sándor féle „Medve” menedékházban, a szintén szokványos máramarosi szilvórium mellett Anetka asszony finom máramarosi túrós puliszkával várt. Másnap korán reggel tértünk volna vissza Felsővisóra, hogy ott üljünk a keskenyvágányú vasút gőzmozdony vontatta szerelvényére, amely végigvisz a Vasér völgyén. Sajnos autóbuszunk fél úton történt defektje miatt a vasérvölgyi vonatkozás elmaradt, és külön kishbuszokkal vittek vissza szálláshe-

lyünkre. Szerencsére a turista bármilyen viszontagsággal meg tud küzdeni, így kárpótlásul libegővel felmentünk a Lóhavasi vízeséshez (Cascada Cailor). Innen gyalog ereszkedtünk vissza Borsafüredre, ahol házigazdánk a menedékház udvarán főtt bográcsgulyással vigasztalt meg, visszavarázsolva csoportunk jó hangulatát, feledtetve a nap fáradalmait, na meg a boszúságot.

Másnap nehéz, sűrített program várt ránk. A reggeli kisvonatra ezúttal sikerült felszállni, így indultunk úti célunk fő objektuma felé, a Vasér völgyébe. A Vasér (Vaser-Wasser) a Visó mellékfolyója, a Máramarosi havasokban, az ukrán–román határ közelében, az 1853 m magas Keresztálló (Jupaina) csúcs tövéből ered, és Felsővisónál ömlik a nála jóval hosszabb, de vízhozamban szegényebb Visóba, majd eljut a Tiszába. A Vasér mély és meredek völgyében a két világháború között 43 km hosszú keskenyvágányú vasutat építettek, melyet a kitermelt fa elszállítására használták. A ma már eredeti célját kevésbé szolgáló vasutat egy svájci vállalkozó virágzó turisz-

tikai objektumként használja, még ha pillanatnyilag nem is teljes hosszában. Két gőzmozdony vontatta szerelvény szállítja a kirándulókat a gyönyörű tájakon keresztül. A vadregényes táj, a nosztalgikus utazás, a Vasér völgyét a jövő völgyévé és nem csak Máramaros, hanem egész Európa egyik izgalmas turisztikai látványosságává varázsolja. Követhető példa, mert a Kárpátok fakitermelései mellett még mindig léteznek a kisvasutak ép infrastruktúrái.

A vonatozás után, immár autóbuszban, hegyek és völgyek között folytatjuk utunkat a Priszlop hágó felé. Majszintól (Moisei) déli irányba Izaszacsal (Săcel) felé, a Szálva völgyében többször keresztezzük a Szálva-Romoly vasútvonalat, melyet annakidején még a MÁV épített a legmerészebb műszaki megoldásokkal, és amely összeköti Máramarost a belső-erdélyi területtel. Szeptimutunk a Radnai havasok gerincén Dornavátrán (Vatra Dornei) át vezet Moldvába, déli irányba pedig Poiana Stampei-on át Erdélybe. Tovább, Besztercén keresztül értünk haza, Kolozsvárra.

Mezőségen ért véget a Kolozs megyei kastélyok túrasorozat

(dénes)

Szamosújvár, Szék, Cege, Gyeke, Pusztakamarás meglátogatása, a műemlék templomok mellett élő néphagyományaink megismerése, a 20. és 21. századi erdélyi magyar irodalmunk legjelentősebb művelői, Wass Albert és Sütő András születésének felkeresése is belefért a Kolozs megye kastélyai és várai nevű négyrészes túrasorozat Szabó István (Tubi) vezette augusztus 28-ai, utolsó kirándulásába.

A kevésbé látogatott volt sóbányák egyik előntött tárna-aknáját és az ezt körbevevő lapos rezervátumot is körbejártuk Szék határában. Székről visszajövet meglátogattuk a füzesmikulai kolostort, ezt az ortodox zárándokhelyet, ahol minden év augusztus 14-ikén tízezrek imádkoznak és róják le kegyeletüket a csodátévő szűzanya ikonja előtt. A búcsúról általában nem hiányoz-

nak a politikusok sem, néha akár államfő vagy kormányfő szintjén sem, akik kamerák előtt bő keresztvetések közepette próbálják bizonyítani a választópolgárok-nak hitbuzgóságukat.

Utunkat Cege felé folytatjuk, ahol már távolról látszik a Wass grófok kastélyának felújított tetőszerkezete. A család két leszármazottja végezte el ezt a munkát, megvédve a romos épületet a további rongálódástól. Sajnos nem ez a helyzet Gyekén, ahol a Béldi kastély melléképületeivel együtt tovább rongálódik, és vég-ső pusztulásnak van kitéve. Mezőségi halastavak láncolata mellett haladva érjük el Pusztakamarást, ahol anyanyelvünk hős harcosa, Sütő András született, és ahol híres regénye szerint az anyja könnyű álmot ígért. Meglepetés, hogy a IX. Bonchidai-kastélynapok ünnepsorozatába is betekintést nyerhetett a hűséges turista csoport.

A mikrobuszos társas kirándulás csak korlátozott számú turistának biztosít részvételt, az igénylés minden esetben meghaladta a lehetséges helyek számát. A túrák céljával összefüggő érdeklődési kör függvényében, a résztvevők az elsőtől az utolsó túráig 80 százalékban ugyanazok a személyek voltak. Összeszokott csoport alakult ki, amelyben sokféle korosztályt találhattunk a huszonévesektől a 80 évesekig. A túrák sikere és a visszajelzések arra készítetnek, hogy más ehhez hasonló túrákat kezdeményezzünk. A közeljövőben két napos kirándulást szervezünk a Kolozsvárhoz közeli tömbmagyar területen, az egyedi hagyományokkal rendelkező Kalotaszegen, megismerve népművészetét, építészetét, több százados műemlék templomait. Erre a túrára is szeretettel várjuk majd turistáinkat.

Novemberi rendezvények

■ **November 2. (kedd):** Megemlékezés az EKE halottairól. Találkozás: 15.30 órakor a Házsongárd bejáratánál, vezeti: Sáska Pál; – 17 órakor a monostori temető bejáratánál, vezeti: Bagaméri Tibor

■ **November 3. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta. ● Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban. Vetítés: tábori előzetes, Bozsoki Adrienn és Szakács Éva.

■ **November 6. (szombat):** Autóbuszos kirándulás Dévára. Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Szőcs Miklós. ● Autóbuszos kirándulás a havasrekettyei vízeséshez (gyalog 14 km). Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Szabó István ● Séta a Bükkben (10 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor.

■ **November 7. (vasárnap):** Brüll kilátó (12 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Szőcs János.

■ **November 10. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **November 12–14. (péntek–vasárnap):** Vári László emléktúra a Vlegyászára. Megbeszélés a közgyűlésen. Túravezető: Szilágyi András.

■ **November 13. (szombat):** Őzek völgye (11 km). Találkozás 8.30 órakor a Köztársaság mozi előtt. Túravezető: Feischmidt János.

■ **November 14. (vasárnap):** Tábori előzetes: mikrobuszos kirándulás a Pociovalistei-szorosba (gyalog 18 km). Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Vlád Pál ● Görbe túra (10 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor.

■ **November 17. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **November 18. (csütörtök):** Túravezetők tanácskozása 17 órától a székházban.

■ **November 20. (szombat):** Medve árok (15 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **November 21. (vasárnap):** Ifjúsági túra: Mikrobuszos kirándulás: Vidalykő (gyalog 15 km, szintkülönbség 700 m). Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: László Györgyi. Cérna-forrás (12 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Feischmidt János.

■ **November 24. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta ● Erőss Zsolt előadása a Báthori István Líceum dísztermében 18 órakor: Cho Oyu expedíció 2010.

■ **November 27. (szombat):** Autóbuszos kirándulás Kalotaszentkirályra: hagyományos disznóvágás, disznótör, Magyarvalkő és Magyargyerőmonostor meglátogatása. Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Kovácsné Diószegi Zsuzsa ● Pokolköz (12 km). Találkozás 10 órakor a Zöld békánál. Túravezető: Szabó István.

■ **November 28. (vasárnap):** Majláth-kút, Bivalyos, Gorbó-völgy (20 km). Találkozás a Hajnal negyedi végállomáson 9 órakor, vagy a hintás fánál 10 órakor. Túravezető: Kiss János ● Hója-gerinc (12 km). Találkozás 9 órakor a Törökvágás tetején. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **December 1. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **December 4–5. (szombat–vasárnap):** Kolozsvár–Torda–Szind és vissza (60 km). Találkozás 7.30 órakor a Hajnal negyedi végállomáson. Túravezető: Szilágyi András.

■ **December 4. (szombat):** Mikulás túra (10 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor.

■ **December 5. (vasárnap):** Lombi séta (12 km). Találkozás 10 órakor a távolsági autóbusz állomás előtt. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **December 8. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta ● Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban.

■ **Szolgáltatás napok a székházban:** hétfőn és szerdán 17-18 óra, kedden 11–13 óra között. **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban. Rendezvényeinkre minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Túratervek

December 10–12. (péntek–vasárnap): Autóbuszos kirándulás: Gödöllő, Budapest (Gustav Klimt és Fernando Botero kiállítás), Bécs (Michelangelo kiállítás). Túravezető: Kovácsné Diószegi Zsuzsa.

Túravezetők, szervezők elérhetőségei:

Bagaméri Tibor 0742-776930
Feischmidt János 0722-542360
Kiss János 0364-807639, kjani51@gmail.com
Kovácsné Diószegi Zsuzsa 0364-733867, 0740-067977.
László Györgyi 0727-192841
Márton Erzsébet 0742-037179
Sáska Pál 0264-441154
Szabó István 0748-140551
Szilágyi András 0742-625130
Székely Lavotta 0748-036290
Szőcs János 0742-690881
Szőcs Miklós 0264-550310, 0740-061741
Vlád Pál 0264-435866